

ЧАЙКОВСЬКИЙ

Євгеній Олександрович

УДК 330.341

ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ МЕТАЛУРГІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ

ECONOMIC PRECONDITIONS FOR THE IMPLEMENTATION OF THE INNOVATION STRATEGY OF DEVELOPMENT OF METALLURGICAL ENTERPRISES

аспірант факультету менеджменту та маркетингу, НТУУ КПІ

В статті розглядаються економічні передумови реалізації інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств, серед яких виокремлені: місце галузі в економіці України, мінливість зовнішнього середовища, прагнення до отримання стабільного прибутку, високий рівень конкурентоспроможності в галузі.

В статье рассматриваются экономические предпосылки реализации инновационной стратегии развития металлургических предприятий, среди которых названы: место отрасли в экономике Украины, изменчивость внешней среды, стремление к получению стабильной прибыли, высокий уровень конкурентоспособности в отрасли.

The article examines the economic prerequisites for the realization of innovative strategy of metallurgical enterprises development, among which are named: place of the industry in the economy of Ukraine, the variability of the environment, the pursuit of a stable income, a high level of competitiveness in the industry.

Ключові слова: економічні передумови, інноваційна стратегія, металургійні підприємства, рівень конкурентоспроможності, зовнішнє середовище

Ключевые слова: экономические предпосылки, инновационная стратегия, металлургические предприятия, уровень конкурентоспособности, внешняя среда

Keywords: economic preconditions, innovation strategy, metallurgical enterprises, competitiveness, external environment

ВСТУП

Економіка України не вперше вирішує проблему інноваційного розвитку. Такі явища, як нововведення в техніку, технологію, організацію виробництва, економічні відносини і методи господарювання, які забезпечують зростання продуктивності праці і підвищення конкурентоспроможності продукції вітчизняних підприємств, періодично виникають в економіці. Тому господарство періодично переживає етапи оновлення. До промислового перевороту кінця XVIII-XIX ст. оновлення відбувалось досить повільно. У період науково-технічної революції XX століття його темпи значно прискорилися.

Тема інноваційного розвитку, як держави в цілому, так і окремого підприємства, всеохопна в масштабах суспільства, оскільки охоплює різноманітні за змістом і характером нововведення.

Оскільки інноваційний розвиток держави не є відкриттям сучасності, завдання сьогодення полягає у виявленні та науковому обґрунтуванні ключових особливостей сучасного етапу інноваційного розвитку підприємств окремих галузей економіки України.

Питання розробки та реалізації інноваційних стратегій розглядаються в роботах багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених. Значний вклад в дослідження даної тематики внесли Л. Водачек,

Б. Санто, Б.Твісс, Й. Шумпетер, Х.Фріман, О. Амоша, О. Власюк, В. Геєц, О. Драган, Н. Краснокутська, В. Чубай, О. Янковська та інші. У роботах названих вчених досліджені різні аспекти інноваційних стратегій. Однак, питання, які пов'язані з обґрунтуванням, розробкою інноваційної стратегії на підприємствах металургійної галузі України залишаються недостатньо вивченими.

МЕТА РОБОТИ полягає у визначенні економічних передумов реалізації інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet, статистичні дані.

При проведенні дослідження використано методи логічного аналізу та синтезу – для обґрунтування економічних передумов, методи економічного аналізу для оцінки статистичних даних, табличний – для представлення розрахунків і конкретних результатів дослідження.

РЕЗУЛЬТАТИ

Металургійна промисловість займає одне з центральних місць в економіці держави. Продукція, що виробляється підприємствами металургійного

комплексу є запорукою розвитку таких базових галузей, як машинобудування, суднобудування, будівництва, усіх видів транспорту, особливо залізничного і трубопровідного. Без окремих видів продукції металургії неможливе технічне оснащення, пріоритетного для України, сільського господарства.

Дослідження статистичних даних (табл.1) доводить, що обсяги реалізованої продукції металургійного виробництва займають в промисловості України досить питому вагу, навіть не зважаючи на зниження в останні роки: у 2010 р. - 18,8%, у 2011р. - 18,2%, у 2012 р.- 16,0%, у 2013р. - 15,4%.

Із загальної кількості підприємств, що працюють в промисловості, більше восьми відсотків – це підприємства металургійного виробництва (табл. 2). За період з 2010р. по 2013р. спостерігається поступове збільшення відсотку підприємств досліджуваної галузі. Досить великий відсоток від загальної кількості зайнятих в промисловості працівників працюють саме у металургії. У 2010 р. цей відсоток складав – 11,7%, у 2011 р. він зменшується на 0,6% і дорівнює 11,1%, у 2012 р. – 11,4%, у 2013 р. – 10,8%.

Таблиця 1

Обсяги реалізованої продукції металургійного виробництва в Україні за 2010-2013рр. [3]

	2010 р.		2011 р.		2012 р.		2013 р.	
	млн. грн.	у % до під сумку	млн. грн.	у % до під сумку	млн. грн.	у % до під сумку	млн. грн.	у % до під сумку
Промисловість	1065850,5	100,0	1331887,6	100,0	1400680,2	100,0	1354130,1	100,0
металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім виробництва машин та устаткування	200635,8	18,8	242525,9	18,2	223832,5	16,0	208225,4	15,4

Таблиця 2

Кількість підприємств та кількість зайнятих працівників в металургійному виробництві в Україні за 2010-2013 рр. [3]

Показники	2010 р.		2011 р.		2012 р.		2013 р.	
	Один.	У % до підсумку	Один.	У % до підсумку	Один.	У % до підсумку	Один.	У % до підсумку
Кількість підприємств								
Промисловість	47827	100	47479	100	43356	100	49130	100
металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	3968	8,3	3982	8,4	3678	8,5	4227	8,6
	2010 р.		2011 р.		2012 р.		2013 р.	
Кількість зайнятих працівників	Тис. осіб	У % до підсумку	Тис. осіб	У % до підсумку	Тис. осіб	У % до підсумку	Тис. осіб	У % до підсумку
Промисловість	3091,8	100	3045,9	100	3026,4	100	2924,9	100
металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	360,2	11,7	339,2	11,1	343,9	11,4	315,6	10,8

Значну роль підприємств металургійного виробництва в економіці держави підтверджують й дані про їх активи. Ознайомлення з узагальненими показниками активу балансу підприємств металургійного виробництва за 2012-2013 рр. (табл. 3) дозволяють констатувати, що в загальній сумі активів всієї промисловості, активи підприємств металургії займають велику питому вагу: 14,93% на кінець 2012 р. і 13,36% на кінець 2013 р.

Таким чином, можна констатувати, що відставання в інноваційному розвитку, використання

застарілих технологій підприємствами металургійного виробництва може негативно вплинути на економіку держави в цілому.

Серед економічних передумов необхідності реалізації інноваційної стратегії на підприємствах металургійного виробництва поряд з особливим місцем, що займає досліджувана галузь в економіці держави, потрібно назвати також мінливість зовнішнього середовища, високий рівень конкуренції в досліджуваній галузі, орієнтація підприємств на ріст прибутковості (рис.1).

Таблиця 3

Показники активу балансу підприємств металургійного виробництва за 2012-2013рр. [3]

Показники	на кінець 2012 р.		на кінець 2013 р.	
	млн.грн.	У % до підсумку	млн.грн.	У % до підсумку
Промисловість, взагалі				
Актив	1755815,8	100	1872235,9	100
в т.р. Необоротні активи	957255,7	54,52	1032951,9	55,17
Оборотні активи	798152,2	45,46	838708,6	44,80
Необоротні активи та групи вибуття	407,9	0,02	575,4	0,03
Металургійне виробництво				
Актив	262071,4	14,93	250187,6	13,36
в т.р. Необоротні активи	133230,8	7,59	130896,5	6,99
Оборотні активи	128679,7	7,33	119200,1	6,37
Необоротні активи та групи вибуття	160,9	0,01	91,0	-

Рис. 1. Економічні передумови реалізації інноваційної стратегії на підприємствах металургійного виробництва [авторська розробка]

Наступною передумовою, яку ми розглянемо, є мінливість зовнішнього середовища. Жодне

підприємство будь-якої галузі не функціонує у вакуумі, його оточує диференційоване зовнішнє

середовище, яке ніколи не буває стабільним. Сучасний бізнес повинен адаптуватися до нових економічних реалій, до високого ступеня невизначеності і нестабільності зовнішнього середовища. Ускладнення ринкового простору, викликане розвитком конкуренції, інформаційних технологій, глобалізацією бізнесу, обумовлює зростання значущості розробки й реалізації стратегій, особливо інноваційної.

В Україні мінливість зовнішнього середовища підприємств, окрім усього іншого, обумовлена ще й складними кризовими явищами. Сьогодні багато вітчизняних підприємств стають перед проблемою виживання свого бізнесу. Серед причин, що породжують цю проблему, можна називати нестабільність банківського сектору, мінливість і суперечливість податкового законодавства, складна політична ситуація. Оцінка економічного стану металургійних підприємств показує, що їх діяльність в умовах непередбачуваності, характерної для

сьогоднішнього періоду й швидкозмінної кон'юнктури ринку, багато в чому залежить не скільки від вміння пристосовуватися та адаптуватися до змін зовнішнього середовища, а від здатності запропонувати ринку нову високотехнологічну продукцію, орієнтовану на ресурсо- та метало-збереження.

Ще одним фактором, який підтверджує необхідність реалізації інноваційної стратегії на підприємствах металургійного виробництва, є прагнення підприємств до стабільного росту прибутковості. Протягом періоду 2010-2013рр. узагальнене сальдо металургійних підприємств (табл. 4) постійно мало від'ємний фінансовий результат, тобто збиток. Незважаючи, на те, що питома вага підприємств, які одержали збиток, менша ніж 50%, і коливається від 38,4% у 2011р. до 44,3% у 2010 р., загальна сума фінансового результату зазначених підприємств значно більша.

Таблиця 4

Фінансові результати підприємств металургійного виробництва в Україні за 2010-2013 рр. [3]

Показники	2010 р.		2011 р.		2012 р.		2013 р.	
	У % до підсумку	млн. грн.	У % до підсумку	млн. грн.	У % до підсумку	млн. грн.	У % до підсумку	млн. грн.
фінансовий результат (сальдо)		-4778,7		-2915,3		-16164,8		-12656,2
підприємства, які одержали прибуток	55,7	4120,4	61,6	8137,4	59,5	2379,3	59,0	970,1
підприємства, які одержали збиток	44,3	8899,1	38,4	11052,7	40,5	18544,1	41,0	13626,3

Серед економічних категорій, що характеризують ефективність і конкурентоспроможність підприємств, чільне місце займає саме прибуток. Він є не тільки джерелом накопичення і споживання, сплати податків, але і об'єктивною умовою формування інвестиційної привабливості галузей, підприємств, регіонів і цілих країн. Відсутність прибутку у багатьох українських підприємств є гальмом розвитку регіонів, важливих галузей, до яких відноситься і металургія.

В економічній літературі виокремлюють монопольний, кон'юнктурний, інноваційний прибуток. Останній вид прибутку є результатом виробництва нових товарів, застосування сучасних технологій і форм організації виробництва, стимулювання праці, підвищення кваліфікації працівників, доброго знання ринків і використання їх для вдосконалення структури виробництва, його спеціалізації або диверсифікації.

Безсумнівно, що інвестиційний прибуток надзвичайно важливий і, насамперед, тому, що може постійно зростати, бути стабільним джерелом поліпшення економічного і соціального стану господарюючих суб'єктів, а разом з ними і всієї системи ринкової економіки, джерелом стимулювання. Разом з тим, є й окремі проблеми, інновації

нерідко ведуть до скорочення робочих місць, розширенню застосування не тільки складної, але і простої праці, необхідності перепідготовки працівників, демонтажу морально застарілого, але нещодавно ще цілком нового обладнання, до втрати капіталу, зростанню масштабів виробництва товарів і підготовці передумов для криз надвиробництва.

Прибуток від інновацій заслуговує особливого розгляду, оскільки, безумовно, є провідним джерелом формування національного багатства, необмеженим фактором зростання.

Четвертою передумовою нами було виділено рівень конкуренції в досліджуємі галузі. В умовах сучасного ринку конкурентоспроможність виступає катализатором стану і перспектив підвищення показників господарської діяльності, виступає гарантом економічної безпеки і в загальному вигляді являє собою здатність суб'єктів підприємництва в умовах наростаючої конкуренції виробляти товари і послуги, що задовольняють вимогам, які постійно підвищуються. Саме конкуренція змушує підприємства поліпшувати якість продукції та домагатися більш вигідних умов виробництва та реалізації, щоб у результаті зменшити індивідуальну вартість продукції й одержати додатковий дохід. Особливе значення дослідження даної проблеми має для

металургійного виробництва, специфіка якого пов'язана з високим рівнем конкуренції, значною залежністю від замовників, зміною структури попиту, складністю виробничих процесів.

Характер реального сектора і зокрема ринку металургійної продукції, та тенденції розвитку металургійної галузі сьогодні формуються під впливом ряду процесів, що відбуваються у світовому господарстві. На обсяг світового та національного попиту на продукцію металургійної галузі безпосередньо впливає розвиток виробництва високотехнологічної продукції, в тому числі нових матеріалів і нематеріальних виробництв. Зростає роль ресурсозбереження, зокрема металозбереження (чому також сприяє розвиток технологій), яке сьогодні є одним з основних інструментів підвищення конкурентоспроможності компаній і одним з базових принципів економіки всіх країн.

Широке впровадження технологій та обладнання нового покоління дозволить досягти такого рівня ресурсозбереження і якості продукції, які можуть сприяти істотному підвищенню ступеня імпортозаміщення та конкурентоспроможності на зовнішньому ринку металургійної продукції.

Необхідність досягнення прийнятного рівня конкурентоспроможності на світовому ринку металургійних виробів викликає наростаючу потребу металургійних підприємств в підвищенні ефективності інноваційної діяльності. І перш за все мова йде про розробку й реалізацію інноваційної стратегії, що дозволить металургійним підприємствам підвищити ефективність виробництва необхідними темпами.

ВИСНОВКИ

Оцінка економічної ситуації, що склалася в металургійній галузі, дозволила в якості економічних передумов реалізації інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств, виокремити: місто галузі в економіці України, мінливість зовнішнього середовища, прагнення до отримання стабільного прибутку, високий рівень конкурентоспроможності в галузі.

Список використаних джерел

1. Абрамов А.А., Костерин С.Г. Инновационная деятельность промышленного предприятия как основа его развития в рыночной экономике/ А.А. Абрамов, С.Г. Костерин // Социально-экономические явления и процессы. – 2013. – № 1 (047). – С. 27-31.
2. Геник О. Особливості інноваційної стратегії організації вітчизняних підприємств / О. Геник // Формування ринкової економіки в Україні. – 2009. – Вип 19. – С. 165-169.
3. Економічна статистика. Промисловість. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Македон В.В., Рубець Д.С. Стратегічний інноваційний розвиток підприємств: теорія та методологія / В.В. Македон, Д.С. Рубець // Вісник НТУ «ХПІ». – 2013. – №45. – С. 75-86.
5. Хорева Т.А. Системный подход к стратегическому планированию инновационного развития промышленных предприятий/ Т.А. Хорева // Научные ведомости. Серия История. Политология. Экономика. Информатика. – 2011. – №7 (102). – С. 17-23.
6. Янковська О.І. Економічна сутність інновацій / О.І. Янковська // Економіка. Наука. Інновації [Електронний ресурс]. – 2009. – № 1. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/eui/2009_1/zmist.html.